

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délen. Ára évfolyamra 3 ft. o. 6. Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr., 3-ör 5 kr. o. 6. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előzetes s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelendő.

A „nyilteér” cikkek sora után 22 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez szíveskedjék.

KIADÓ-HIVATAL:

Köszörcs, STEIN J. könyvkereskedése.

A birodalom és történelmi részei.

Kolozsvár, aug. 28. 1866.

I.

(D.) Boldog és boldogtalan ma azon kérdéssel foglalkozik: mi lesz Austria jövője, s felfogva új helyzetét minő alapon kell neki kiindulnia, hogy jövőben azon birodalom, melyet a habsburg-lothringeni ház különböző koronáinak alapjára tart össze, huzamosabb ideig együttmaradjon s az európai államok sorában illetékes helyét megtarthassa? Eppen e kérdés az, melylyel mindenki foglalkozik, de melyre nézve a legbelátóbb emberek sem képesek elhatározott, és minden fenmaradó kétely nélkül biztos feleletet adni.

Austria sorsa a legutóbbi csatavesztés által tetemesen megváltozott, habár határai, Velence kivételével, a régi állásban hagyattak.

Austria uralkodója elnöke, vezére lévén a Német Bundnak, melynek alapszerződése szerint a német nagyobb és apró államok minden kultúrádás ellen kölcsönösen biztosították egymás határait, Austriában a német elem uralkodó állást foglalt el, s Magyarországot, mely szerződésnek szerint Austriával personalis unioiban állott, Austria mindig dominálta, mert bárminő hatalom fellépése Magyarországot jogai mellett a német Bund elleni harcot eredményezte volna, minthogy Austria hadserege Magyarországot, Galiczia, Bukovina s Velence határain belül húzóda mindig a német Bund véd- és daczszövetségének védelme alatt állott, s így Austria csaknem megtámadhatlan volt a nélkül, hogy a támadó egy világháború veszélyét idézte volna maga ellen.

Ezen nagyhatalom varázsa ma már oda van; Németország Poroszország felsőbbsege alatt egyesül, s ez együtt oly nagy hatalom lesz, hogy a keleti és nyugati heterogen nemzetiségek területén bizvást szabad kezét engedhet a francia és orosz hódító hatalmaknak, csak hogy ezek is szabadon engedjék a német egység eszméjét kifejteni.

Itt egyszerre elhullanak az apróbb népek, s mint az európai nagy nemzetiségek rabszolgái szabad adás vevés tárgyai lesznek. Így látjuk már is, Posen lengyeleit vagy a Bundba kebelezi Poroszország, vagy oda-dobja leghalálós ellenségöknek az oroszok, így látjuk, hogy a belgákat, kik hős forradalom által, egy dicső uralkodó alatt magoknak harmincz éves szabadságot s anyagi és szellemi téren nagy előmenetelt s fényes és szabad alkotmányosságot vívtak ki, maholnap oda fogják dobni a francia caesarismus absolut hatalma alá, hol nincs alkotmány, s hol csak a császár akarata a nép akarata. Egy dicső népecske, a belga nép el fog enyészni a népek sorából.

És ha Oroszország Posen birtokához jut, alig lehet kérdés abban, hogy Galiciát, a mit most már a ruthenek jogán követel, kik ott ültek a reichsrathban, mint Schmerling leghívebbjei, s ma Austria balsorsa közt büszkén kiáltják ki, hogy ők oroszok, s miveltségök s vallások jövője Oroszországban gyökerezik — Galiciát az orosz e jogon elfoglalni törekszik, s ott pár százezer tümeg jogán, a dicső lengyel nemzet végső romja is az északi kolossussal amalgamálódik. Lengyelországnak vége volt, s most vége lesz a lengyel nemzetnek; hisz látjuk, hogy az orosz saját lengyeleinek nemzetiségét, nyelvét megölte, ezt fogja tenni Posennel, Galiciával. Ez a sorsa a kisebb nemzeteknek, melyeknek rokonságára valamely nagy nemzet hódítási törekvésekből nem hivatkozhatik.

És ekkor felbolygatják a másik tűzfészkét, a keleti kérdést. Nézzetek a földrajzra, a roppant orosz hatalom, mely Európa felerészét bírja, foghatja-e egy keleti osztásban másnak engedni Bukovinát s Moldovát a Sereth vizéig s a Duna torkolatáig? Ez a legmérsékeltőbb követelése lesz az északi kolossusnak, hogy déli határait a Fekete-tenger partjain egyenes vonalban rectificabassa, annál inkább, mert ő vitathatja, hogy egy osztrák-magyar birodalomnak a természet által kijelölt határai kelet és észak felől a Kárpátok, és az oroszra nézve a Se-

reth folyó még mérsékelt határ, s kérdés, hogy nem fogja-e követelni határvonalát az erdélyi Kárpátokat nyugatról, s délről a Dunát, ekkor egy most ébredő nemzet, az oláh lesz megölve bölcsőjében, s egy kis nemzet megint eltűnik a nagy Oroszország Oceánjába. És kinek áll érdekében, hogy az orosz ily törekvéseben gátolja, midőn segédkezet nyújtand arra, hogy a törököt Ázsiába visszajonnyomják, s Konstantinápolyt fővárosává tegyék egy új monarchiának, a mely az adriai tenger bűtűjétől a Fekete-tenger bűtűjéig, s az Archipelagusig és az Aldunáig terjedő tért, Montenegrót, Szerbiát, Macedoniát, Rumeliát, Görögországot, Bosniát s talán még Dalmát, Tót, Horvátországot s Istriát is magába foglalja?

Hogy azon sok apró s fejletlen nemzetiség közt, melyek a déli szláv törzsből származnak ugyan, de nyelvben s szokásban csaknem mind külön nemzetiségek, melyik lesz az, mely a többiit absorbeálni fogja, talán a bolgár, talán a szerb vagy görög! ezt meghatározni nem lehet, legvalószínűbb, hogy a török uralmat a görög uralom váltja fel s akkor elhalnak azon apró nemzetiségek keleten, melyek a fejletlen török uralom alatt jó- és balszerencse közt fenntarthaták magukat, mert midőn Európa nyugati részeit hatalmas nemzetiségek csoportozata szerint elrendezheték, keleten és északon oly apró nemzetiségek vannak, hogy itt csak hódító nemzetiségek hegemoniája, vagy pedig az uralkodó európai hatalmakkal biztosított patrocíniuma által lehet egy-egy gyenge birodalom összetartani, azt is csak azon időig és határok közt, a míg egyik vagy másik európai nagy nemzeti állam érdeke azt kívánja, s ennél fogva a netalán ellene történő kultúradások s beligatás ellen, egy-egy hatalmas szövetségesben védelmet talál.

A mit a fennebbi sorokban elmondánk, az kelet szomorú képe, s azon viszonytárgyakban, melyeket e képek történelmi alakulásai idézendnek fel, Austria s a magyar királyság folyvást osztozik.

Ezer meg ezer különféle biztatás és ígért fogja saját historiai társaik s uralkodók ellen esküszegésre s pártütésre bírni az apró néptörzseket, melyek egymást fogják fölemészteni, mint az esztelen halak, hogy aztán a nagyobbakat egy egy czethal annál jobb étvágygyal elnyelhesse.

Rendszeresen foly már is a népek belizgalma Austria s Magyarország kebelében. Láttuk a cseheket a panszlav propaganda által maszlagosítva, holott egy nemzetiség sem bir éppen náluknál szerencsétlenebb geographiai fekvéssel arra nézve, hogy valami nemzetiségi eszme alapján kiemelkedhesse nek, láttuk a horvátokat báromegy királysági törekvéseikben, melylyel annyit sem érhetnének el soha, hogy egy osztrák miniszter absolutismusának ellentálljanak, annálkevésbé, hogy egy délszláv államot szláv testvérek éppen a horvát nemzetiség alapján létesíthetnének; láttuk a románokat örömeit szövetkezni Schmerling centralisatiójával, mint elismerni csak azon fölényét is a magyar nemzetnek, mely még a történelmi jogon felül csak a királyság legnagyobb létszáma jogánál fogva is, mint a külön töredékeket egyedül összekapcsoló nemzetet megilletné; egy keleti vihar az egész kis nemzetet elsodorhatja s ideszakadt részei mégis oly jövőről álmodoznak, melynek nemzeti erejökben semmi kezessége sincs.

Beszélünk egyetértésről, testvérieségről; de ki bizhatik e megmentő jelszavakban? Különféle köpeny alatt még mindig a jus fortioris uralkodik Európában; még ott is, hol egy-nemzetiségű államok vannak, egyesek vasmarka ragadta meg a hatalmat, s Angolhonon, Belgiumon kívül nincs ma sehol Európában alkotmányos szabadság. Mit számíthatnánk mi magyarok oly nemzetiségek egyetértésére, kiket a rokon érdekek s rokon veszélyek átlátása s felfogása helyett féltékenység, bizalmatlanság, hogy ne mondjuk gyűlölet vezérel cselekményeikben s követeléseikben.

E töredék-népekkel mi szomszédos befolyások, hatalmasok cselei s felzaklatott nem-

zetiségi szenvedélyek mián, csak később juthatnánk, ha azon időt megérhetnők, valódi egyetértésre, mikor nagyszerű s talán véres események fogják kitüntetni, mennyire szükségesek vagyunk mi nekik s ők nekünk.

Részünkről azt hisszük, ha a magyar ajkuk s a magyar érzelmük együtt lakását s birtoklását el lehetne különíteni, a magyarokkal ellenérzelműektől, ha azt a hét s félmillió magyart s vele együtt érző két millió nem magyar néptörzék, mely a széles kárpátoktól a magyar kárpátokig anynyi népekkel vegyesen lakik, el lehetne különíteni annyira bár, mint Horvátországot el van különítve: örömet nyujtanók oda nekik a fehér lapot, írjanak rá annyit, a mennyit aztán saját anyagi és erkölcsi erejükkel végrehajthatnak; mi 8—9 millió ez ellenszenves népek nélkül természetes sziklavédrunk, határaink közt fenn tudnók tartani hazánkat s trónunkat; de népünk vegyes együttlakása a széthúzás sorvasztó mérget hozta társadalmunkra, s azon nagy katasztrófa, mely a keleti s tán nemsokára északi kérdésekkel bekövetkezik, felő, hogy mindnyájunkat elsodor.

Lapszemle.

A mint igen könnyen felfoghatni, a háború után legelső kérdés a napi irodalom téren a porosz annexio utjánai átalakulás és Austria újra szervezése.

Ez utóbbról úgy a bel-, mint a külföldi lapok utóbbi időkben igen sokat írnak, igen természetes vagy saját pártszempontjaik, vagy ahoz képest a mit az illetőktől sugalmazva lehetnek.

Saját nézeteinket lapunk fővezérekéiben részint elmondottuk, részint most elmondandók vagyunk; itt azonban lapszemlénkben a különböző nézetek némelyikével kívánjuk olvasóinkat megismertetni.

Schuselka reformjában „Hatalom és szabadság” cím alatt ezt írja:

„Ausriában az alkotmánykérdés kiválóbb, döntőbb és végzettesebb jelentőségben, mint bármely más államban, egyszerűsége a hatalom és szabadság kérdése. Ezen egy kérdésben mindenütt történetik összeköttetés kettős jellege tekintetében, a szabadság által a hatalom, vagy a hatalom által a szabadság károsodhatik. S ez összeköttetésről ismét Ausriában inkább kell tartani, mint minden más államban, sőt ez összeköttetés már be is állt s évek során át Austria folytonos s veszedelmes szerencsétlenségét képezi.

Teljesen igazán lehet állítani, hogy a szabadság Ausriában még nem valósult, mert összeköttetésben van a hatalommal s Austria hatalma sokféleképpen van megbénítva, mert a szabadság még nem fejlődött ki. Ha ez összeköttetés nem leendő egyenlítő, teljes okunk van aggódni a Habsburg Birodalom hatalma és szabadsága, tehát létezése felett.

De ezen súlyos és veszedelmes összeköttetés könnyen kiegyenlíthető, ha Austria kormánya és népei helyesen fölismerik, hogy mi ezen népbirodalom megalakulásánál okvetlenül szükséges és mi lehetetlen, s ha mindkettőt komolyan elűkeli, hogy e helyes fölismerés szerint cselekszik s minden tőket ezen elismert szükségesség szerint irányazzák.

A kormány akarja és kell akarnia, hogy Austria hatalma ne csak fenntartassék, hanem élénkebben hatályosabban kifejlődjék és szilárd alapokon nyugodjék. Ha a kormány ezen célt el akarja érni, a népeknek szabadságot kell adnia, mert szabadság nélkül Austria hatalma nem alapíthatatik meg szervezen s így nem maradandólag, mert nem fejlődik ki a népeknek szabadon öszeműködő és szabad odaadással mozgásba indult tevékenységéből. A kormánynak meg kell adnia a szabadságot, hogy a népek ereje fölpezseghessen, hogy eleven, a szabadság által megihlett hatalom léteüljön. A mint egyáltalában minden az ész és jog által szervezett államban a kormánynak a polgárok szabadságát nem szabad továbbra korlátozni, mint azt a közös államcél elérésére elengedhetlenül követeli, úgy nevezetesen az ausztriai kormány szabadsági engedélyezéseinek nem szabad semmi más által megszoríttatni, mint a mily határok azon főcélból támadnak, hogy a birodalom hatalma a közös célra csonkítatlanul fenntartassék.

Austria kormánya a legfelsőbb fokozatban ezen elveket elismerte; a császár ismételve tünnepélyesen kinyilatkoztatá, hogy kész, hogy legforróbb vágya minden népének annyi önállóságot és szabadságot adni, a mennyi a birodalom általános és különös céljaival s a minden egyes népnek egyaránt szükséges hatalmi állással megegyeztet-

hető. Senki sem kételked e császári szó őszintesége és érvényességében.

Austria népei teljes, természetes és pozitív joggal követelik a lehető legteljes önállóságot és szabadságot. Mindezen nem azonban természetes szövívői és törvényes képviselői által ismételve tünnepélyesen kinyilatkoztatá, hogy akarja a birodalmat s hogy az hatalmas legyen; hogy kész mindent megtenni, a mit a birodalom hatalma s méltósága megkíván, s mindarról lemondani, mi a birodalom létezését s annak az általános célokra nézve szükséges életképességét veszélyeztethetné.

A nép ez tünnepélyes szavának teljesítéséértől függ a nép óhajainak teljesítése.

Austria népei könnyen megtarthatják szavukat, sőt a teljesítésre szorongatva érzik magukat, hogy ha a birodalom európai helyzetét szüntogy, mint a maguk állását Európában, elfogulatlanul szemügyre veszik és gyakorlatilag méltányolják.

Austria népei fenn akarják tartani önállóságukat és szabadságukat s természetesen szabad egyéniségben kifejlődni.

Ezt azonban csak a hatalmas Ausriában érhetik el. Magukra hagyatva, vagy más állami csoportozatban e népek mindegyike veszélyeztetve látná saját szabad egyéniségét, sőt annak teljes elvesztésétől is tarthatna. Így tehát Austria minden népének éppen egy kell óhajtania a birodalom életképes hatalmát, mint a saját önállóságot és szabadságot. A szabadság a cél, a birodalom hatalma az eszköz. Ki a célt akarja, annak az eszközt is akarnia kell.

Ausriának azon éppen oly nehéz, mint érdekes hivatása van, hogy a nemzetiségeket fentartása s bármennyit hibázott is történetének lefolyása alatt, ezen népfentartó hivatását teljesítette. Az összes nemzetiségek a Habsburg-Birodalomban, még a legkisebb is, mindnyájan fentarták nemzeti egyéniségüket, sőt erősebbek is lettek, mint a minők azelőtt voltak. Ez oly mivelődés-történelmi adat, melynek nincsen párja.

Képzeljék most el az ausztriai népek sorsukat, hogy ha különválva maradtak volna, vagy pedig más állami összeköttetésbe jutnak. Ha Magyarországot a mohácsi csata után magára maradt volna, most a dunai fejedelemségek sorában osztozkodnék, ha Oroszország előbb el nem nyeli. Ha Csehország a Pfälzi Frigyes alatt önálló marad, most már egészen németesítve lenne, vagy ha Austria helyett Poroszországhoz jut, a cseh nemzetiségből most már oly kevés lenne meg, mint a slávismusból általában Poroszországnak egykor egészen szláv tartományában. Ha a délszlávok nem lennének Ausriával egyesítve, törökországi fajtársaik sorában részesülnének. Az ausztriai lengyelek fentartották nemzeti integritásukat, míg az orosz- és poroszországiak szörnyű sorsban részesültek. Ausriának csak német törzsei mondhatják el, hogy minden körülmény között mindenesetre németek maradtak volna, de ezek is a habsburgi nagyhatalom létezésé nélkül legfontosb érdekeikben károsodnának s csak ezen hatalmas öszbirodalomban tarthatják fenn jövőre is egyéniségüket, míg különben németek maradhatnának ugyan, de oly jellegű nyerne, mely eredeti lényüket tekintve, rájuk nézve teljesen idegen.

S hogy népfentartó hivatását teljesíthesse, Ausriának erős hatalomra van szüksége. Austria nagyhatalmi létezése az ausztriai népek önállósága és szabadságának feltétele.

Eppen most azonban Austria hatalma ellen a legelleneséges izgalom foly, több mint egy oldalról erőszakos politika lép fel, melynek célját az ausztriai birodalom szétzúllása képezi. De ha a birodalom felbomolnék, annak népei ugyanazon sorsnak esnének áldozatul, melyben résztülnék vala, ha a habsburgi népegyesülethez általában nem tartoznak. Vagy talán vak valamely cseh, hogy a porosz forradalmi felkeltővágyokból bizva, Poroszországtól a cseh nemzetiség s Csehország önállóságának fentartását reményelhetné? Vagy rá lehetne-e szedni valamely magyart a porosz hízlegességekkel, midőn e Poroszország már most is délkeleten nyilvánosan izgat oly mozgalom mellett, mely által a magyar korona integritása fenyegettetik?

Ha tehát az ausztriai népek akarják az önállóságot és szabadságot, a birodalom erőteljes hatalmát s általában a birodalmat is kell akarniok. Ez mindig szükséges volt, s most a túlhatalomra szító, katonailag központosított Poroszországgal szemközt annál inkább az. Austria népeinek a szabadságot úgy kell szervezniük, hogy ez által a szabadság feltétele: Austria hatalma meg ne semmisítessék.

— Bismarck lapja a „N. D. Alg. Ztg.“ szintén tanácsokat oszt Auszriának, s meglehetősen gyenge jövőt készít neki szétziláló programja által. Cikkekéből kitűnik, hogy a birodalomban csak Magyarországnál lát erőt. A porosz lap így ír:

„A centralisatio az idők folyamán épp oly tarthatatlannak bizonyult be az auszriai birodalomra nézve, mint a dualismus; az első oly faj felbomlást váltott ki, mely csak erőszakos eszközökkel tartatható fenn, a második a birodalom állapotát még nagyobb veszélybe dönté, mivel mindkét rész önmagában elég súlyos birt, hogy saját kifejlődési újjajon haladassanak, és a közös uralkodó köteleke nem lehetett minden időben eléggé erős, hogy az a nélkül is lazul szétvetkezett részek elválasztását megakadályozza.

E szerint mint harmadik forma még a föderalismus marad hátra s mint látszik, Auszria vezérül férni által jelenleg ez vételet szemügyre. A föderalismus Auszria egyes részeinek egymáshoz való ama politikai viszonya, mely az újabb történelmi korszak — 1848 — óta az auszriai szlávok által programjukká tételt; az tehát első sorban párhívveit Auszria népességének általános többségét számítja.

A föderalismus lényege ellen összpontosul, hogy ez által a birodalomban levő országok álladéka, nemzetiségi vagy politikai viszonyok szerint nagyságban és jelentőségben egymást meg lehetőségek megkülönböztetné csoportozatukba osztatik. Ezen csoportozatok mindegyike, nagyjából homogén szerkezetűnek fogva elegendő hatalmas elemekkel bír, hogy állásukat az összbirodalomban saját belső szükségleteik szerint szabályozhassák; az egyik vagy másik csoportozat centrifugális szándoklatai a többieknek a birodalom összefüggése utáni törekvéseik által könnyen paralyáltatnak, mivel egyes csoportozatnak elkülönült állami léte az egész birodalmi kötelek feloldása nélkül lehetetlen, s az nemcsak a fejedelm személyében, hanem a csoportozatok képviselőiből származó összbirodalmai képviselőben, mint a birodalmi-kormány tanácsában felette szilárd kötelek eszközzel bír. A föderaliszmban az erőszakos központosítási rendszer győlételessége és a dualismus veszélyessége kikerülte; s ezáltal a vélemények és erők amaz elforgácsolása is mellőzve van, melyet az autonomizmusnak — mintegy föderalistikus alakítás az egyes koronaországok és tartományok közigazgatási s részben törvényhozási alapján — előidéznie kellene. Továbbá egyedül a föderaliszmban rejlik a lehetőség, hogy a nemzetiségek elve az osztrák birodalom különös viszonyaival összhangzásba hozassék, miután a csoportozatok alakításánál arra kell tekintettel lenni, hogy a nagyobb törzsek mindegyike számára, melyekből a császári állam népessége összetéve van, jelentőségének megfelelő állás szereztessék.

A jelenlegi politikai és közigazgatási egységeknél elválasztása, illetőleg egyesítése a csoportozatok képzésére ethnographiai viszonyok által már annyira föltételezve van, hogy valami önkényes rendelkezés előnyös változásokat abban nehezen volna képes előidézni. Az első csoportozatnak, mely körülbelül az összes német-osztrák elemek tulhymó számát magában egyesíté, természetesen a sajátoképpen osztrák örökös tartományokból kellene állnia, melyek majdnem 500 év óta mintegy jelenlegi területükben a dynastiához tartoznak, és körülbelül 6 millió lélekszámot, többnyire német lakosokat képviselnek. A második csoportozat azon tartományokból lenne alakítandó, melyek a cseh korona elnyerése által ez uralkodóháznak jutottak. Ezen csoportozat népessége, hét millió fölül, tulnyomólag a cseh-szláv törzshez tartozik. A harmadik csoportozatot képeznék a hajdani Longyelországból Auszriának jutott országrészek több mint 5 millió lakossal, kik jöllehet különböző törzsekhez, de mégis mindnyájan a szláv népcsaládhoz tartoznak. A negyedik csoportozat Magyarország Erdélyjével. Ezen országok 12 millió lakossága legkevésbé egy törzsből, de Magyarországon és Erdély lakosainak több százados egyesülése egy jogra, ugyanazon törvények és szokások alatt éppén ezen csoportozatot az egész rendszernek bensőleg leghomogenebb alkotórészévé teszi. Az ötödik csoportozatot végre, melynek jellege a délszláv lenne, a háromgy királyságnak a katonai határörvidékekkel egybeolvadásából alakulna. Habár ezen csoportozatot csak mintegy harmadfél millió ember képezné is, mindazonáltal ennek jelentősége, a birodalom határain túl élő számos törzstársak miatt, súlyos nyomaték lenne, és az összbirodalmai képviselőben, az aránylagosan öt illető csekély szavazatszám dacára, méltó figyelemben kell hogy részesüljenek.

Végre a „Zukunft“ aug. 23-diki számában e czímen: „A történelmi jog s a nemzetiségek Auszriában“ következő cikket hoz:

Már ismételve jeleztük, hogy a pártok kifejlődése birodalmunkban oly időpontig jutott, mely minden pártnak programja szigorú és lelkiismeretes revízióját köteleességévé teszi. Ezen szükségesség annál érezhetőbbé válik, miután a pártok lényegének eddigi kifejlődése, fájdalom, legkevésbé irányult természetesen céljára, a közvetítésre, mint inkább az ellentétek kiképzésére.

Azon doctrinár merevség, melylyel a centralisták programjukhoz ragaszkodnak s a nem kevésbé sajnálatra méltó egvárdalosság, mely a Laj-

thán innen s túl a dualistius tan formulázásában nyilvánult, arra kényszerített bennünket föderalistikát, hogy programunkat legészöbbsé elméleti következményeik kidolgozzuk.

Ne titkoljuk magunk előtt ezen politikai munkálatoknak sem hasznát, sem veszélyeit. Előnyök félreismerhetlenül abban rejlik, hogy a sorakozott pártok alakítását előmozdíták, melyek mindegyike a felett, a mit saját érdekében Auszria államjogi ujjaalakításánál kívánatosnak látott, tisztába jött.

Ezen pártalakulások további nyeresége azonban csak akkor fog kitűnni, ha a centralisták, föderalisták és dualisták elismerendik, hogy ezen pártok mindegyike nem bir azon hatalommal, hogy programját a többieké ellenében tökéletesen keresztül vigye. Ha mindazonáltal ezen elismerés érvényre nem jutna, hanem a pártok továbbá is egy kizárólagos politikai rendszer győzelmét s nem az összes érdekek közötti közvetítést, melyek megóvására irányulnak az egyes programok, tűzik ki törekvésük főcélpontjává, akkor ezen ellentétek fennmaradásában mindnyájunkra, a szabadság ügyére Auszriában s erre magára nézve nagy veszély rejlenék.

Az eddigi párttörekvéseknek Auszria viszonya a német szövetséghez fontos tényező képezett. Birodalmunk teljes kiválása által Németországból a tényező megszűnt létezni, — egy hathatós okkal több arra, hogy a pártok programjukat még egyszer revízió alá vegyék.

Nem tagadhatni, hogy a legújabb világtörténelmi események a nemzetiségi elvet hatalmasan előtérbe juttatták. Olaszország rég óhajtott célját elérte, hogy nemzetiségi alapján magát, mint egységes politikai állam megalakítsa. Poroszország Németországban csodálatraméltó rövid idő alatt rendkívüli eredményeket vívott ki azon czél tekintetéből, hogy a német nemzetet porosz vezérlet alatt valóságos politikai nagyhatalommá szervezze. Az északnémet szövetség-állam még nem alakult meg, a délnémet állam-szövetség csupán, mint program létezik s már is amazok, kik az utóbbinak ösztöne jövőt ígérnek, attól tartanak, hogy az északnémet-szövetség-államhoz fog tartozni és a délnémet-szövetség alig leendő több, mint ideiglenes.

Az érintett nagy európai események már ma félreismerhetlenül visszabátást gyakorolnak Auszriára s ez népeink mindinkább előtérbe lépénd és részükre minden politikai-nemzetiségi hegemoniát elviselhetlenebbé fog tenni.

Ennélfogva minden auszriai nemzethez az idő legkomolyabb intése hangzik, hogy politikai-államjogi programjukból mindazt eltávolítsák, mi a nemzeti hegemonia szolgálatára volt kitalálva.

A német elem Auszriában, a legújabb események által a Németországgal létezett minden politikai összefüggéstől megfosztva, megfoghatatlanul igyekezni fog, hogy legalább a Lajthán innen oly intézményeket nyerjen, melyek nemzeti kifejlődésének előmozdítására alkalmasak. De midőn ezt maga részére nem jogosan igényli, lehetetlen, hogy a rokon törekvést a szláv nemzeteknél többé legyőzhesse, ha egyébként következetes akar maradni és saját érdekeit valódi módon megóvni kívánja. A lengyelek Galiciában a ruthen nemzetiségének kénytelenek ugyanazon szabad kifejlődést megengedni, melyet maguk részére igényelnek. Magyarországon és Erdélyben a szláv és román nemzetiségek sürgősen, mint valaha a magyarok irányában azon kívánnal fognak előállni, hogy kiegyezkedés útján a politikai szervezés oly alakulást nyerjen, mely minden népnek elegendő tért nyújtson összes érdekei lehető kifejlődésére. Végre a háromgy királyságban is a valódi egyesülés utáni nemzeti óhajlás mindinkább élénkebbé válik.

Midőn a birodalom összes nemzetiségei a kifejlődés ezen törvényét követni fogják, hozzájuk ugyanakkor a kérdés intézetik: „hogyan hozhatók összhangzásba a történelmi országjog szabványai a lehető nemzeti jölét jogosult követelményeivel?“

Mi ezen kérdés megoldását ama transactio fő-célpontjai egyikének ismerjük el, melyre mindnyájunknak oly nagy szüksége van. De ugyanakkor, nézetünk szerint, soha sem szabad szem elől tévesztetni, hogy birodalmunk szilárd összevonzását igényel, mely a kormánynak és Auszria nemzetének lehetővé tegye, miszerint az összállam s ezáltal abban minden nemzetiség báboríthatlan kifejlődése a külvizállyal ellen sikerdúsan megvédeassék.

Levelezés.

Nagy-Borosnyó, aug. 16.

A természet titkait nem fűrészheljük ki, utai csodások s végrenehellenek. Néha előtűnik ismeretlen okokból rendkívüli betegségeket hoz elő, melyek nagy pusztítással mennek át egész nemzeteken. Ilyenek azok, melyeket általánosan pestisnek, ragálynak, járványnak nevezünk. Ezek közül némelyek hasonlítanak az oly üstökös csillagokhoz, melyek évszázadok lefolytával jelennek meg, futják be pályakörüket. Ilyen volt a nagy pestis, mely hajdan, mint Thucydides írja: a virágzó Athenét megnéptelenítette, vagy: a mely Justinian császár uralkodása alatt Konstantinápolyban naponként 5000 embert szállított sirba. Nincs semmi rémitőbb a pestises, ragályos betegségnél. Meg-

szűnik akkor csaknem minden emberi segítség. Jéhova, mikor rémíteni akará izrael népét, avval fenyegeté, hogy dögballalale emészti meg őket.

A kolera is, mely 30 év alatt most harmadikszor jelent Háromszéken, ha nem is általában, de csakugyan némileg, mint a tapasztalás mutatja: a mirigyek, ragályos betegségek sorába számítható. Szükség azért, hogy a segélynyújtók, ápolók, kik oly nélkülözhetlenek a betegeknek, lebetőség, az orvosi szabályok szerint, óvatossá legyenek. Kis Mihály ur a „K. Közöny“ 93-ik száma alatt megjelent cikkében azt írja, nem hiszi, míg meg nem látandja, hogy Háromszéken kiütött volna a kolera. Jöjjen csak Nagy-Borosnyóra vagy Léczfalvára, hol már két hét óta nagy pusztítással dúhög, s meg fogja látni a kolérát.

Igen, Nagy-Borosnyóra is elérkezett ez az öldöklő angyal s még áldozatokat kíván, meg nem elégtülve avval, hogy 1836- és 48-ban megtizedelte községtűket. Ugy látszik a lég szárnyain repült az ársiai váratlan, gonosz vendég közünkbe. Arra mutat legelső diadala, melyet folyó hó 13-án nyert.

Ezen nap reggel egy atyánkfia tűzfát hozni az erdőre ment. Hazajövet még az erdőn meglepte a betegség; nem volt pedig semmi érintkezése kolérával fertőzött helységgel. A honnan azt hozom ki, hogy a favágás miatti izzadás után az erdei büs lég okozta meghűlés szűlte a kóranyagot. A kolérának minden jelensége: hányás, hasmenés, göres, test szederjessége sat. már mutatkoztak, az este haza érkezett beteg. Másnap elhalt. Nővére egy szegény négy gyermekű szoptató anyja, ki fivérét, a holtestet borulva siratta, a halottasbáztól hazaindult, az uton elesett s azon nap kimult; másnap csecsemője is, mint kolerabeteg, anyját követte.

Apósa az első halottnak, ki veje temetésére Maktáról jött vala, többet nem ment haza; két nap múlva még egy más hasonlólág elhunyt atyánkfiával egyttesen amaz örökös hazába kísértük.

Még vannak ágybaesett betegek, s többeken a kór előpostái mutatkoznak. Ime, egy ugyanazon kútból négy nap alatt folyam eredett, s még — ki tudja — nagy áradatot okozhat. A lég szárnyain hozzánk repült gonosz szellem már ragály folytán is propagálja uralmát. Ezért mondám fennebb, jöjjen nt. Kis Mihály ur Nagy-Borosnyóra s meg fogja látni, hogy megérkezett Háromszékre a kolera. Vagy menjen a hozzánk számozód Pákéba, még inkább Léczfalvára, hol már két hét óta föl emelte a kolera trónját és abszolút hatalommal uralkodik. Ugy látszik, szereti tanyát tenni itt a Fekete-úgy és Kovászna folyóitól szegélyezett falvakban, s mint krokodil szokott, az ezeket környező Nádasban. Már csakugyan keblileg megtették a szükséges előintézkedések önkényes uralma korlátozására. Azt mondám fennebb, a kolera 36- és 48-ban megtizedelte Nagy-Borosnyó községtűt lakóit. Kimutathatom számtanilag is. Nagy-Borosnyó összes népessége 1250 lélekszámból áll. 1836-ban oktob. 27-től dec. 1-éig elhalt kolérában 15 atyánkfia; 1848-ban aug. 1-től sept. 11-ig 106; férfiméből 48, nőneméből 58, összesen 106. Életkorokra nézve: 1 évesekig: 8; 1—12-ig: 7; 2—5; 14; 5—10-ig: 6; 10—20-ig: 10; 20—30-ig: 8; 30—40-ig: 9; 40—50-ig: 9; 50—60-ig: 19; 60—70-ig: 9; 70-től 80-ig: 5; 80-on felül 2=106 + 15=121.

A 48-beli kolérának dűhe az elszűntét megelőző 10 nap alatt emelkedett legfelsőbb fokra, mikor is napjában 7—8 halálozott el. Az életkort illetőleg 50—60-ig aránylag legtöbbnek haltak el. Minek oka, úgy vélem, abban rejlik, hogy ezen hajlottkoru emberek a nyári mezei munka fáradságait nem bírták oly könnyedén legyőzni, mint a fiatalabbak.

Az orvoslát a gyógyászok működésébe tartozik. Én 48-ban többnyire minden betegnél — mint hogy a községi-gyógyszertár házámnál volt s a beteget is kívánták rokonai szentvacaorával éltetni — megfordultam, s egy tapasztaltam, hogy legtöbb halással birt a betegség elűzésére, megfordítására az ipecaenah, ha az abból mindjárt a betegség jelenségei beálltával egy-két beadott adagos hányást idézett elő s aztán az izasztás folytonosan fenn tartatott. Vagy három esetben — emlékezem — mikor már az elhanyagolt beteg életéhez semmi remény sem volt, a vizes lepedő és hidegvíz bőven ivása is sikerrel használtatott.

Én részéről, mint pap, legbiztosab óvszernek tartom a kolera rohama ellen a csendes, nyugodt kedélyt; a teljes resignatiót; s ha a köteleesség kívánja, minden félénkség nélkül menni-jöni a betegek között; s aztán — csakugyan megtéve a gyógyászat és ésszerűség-igényelte megteendőket — erős hittel hinni, hogy nem fertőz meg — nem inficiál — a kolera. Ide illik Jézus mondása: „Ha annyi hitetek volna, mint a mustármag“ sat.

B. Á.

Különfelek.

„Megbizható forrásból irhatjuk, hogy a jövő tavaszszal részvények után állatkeret akarnak létesíteni nálunk is. A vállalkozók egyelőre a bázai vadakból akarnak egy teljes gyűjteményt előállítani, s csak aztán szerzik be lassankint a külföld ragadozóit. Tekintetbe véve, hogy alig van hely, hol a vad oly bővíben legyen mint Erdélyben; ez állatkeret eszméjét figyelemre méltónak találjuk.“

„Haynald Lajos, Erdély egykori feled-

hetlen püspöke még folyvást Magyarországon mulat. E f. hó 19-én ücsese látogatására Miskolcra utazott, honnét Kassán át a Kárpátokra rándul botanizálni.

„A „K.“ baróthi levelezője a következő szomorú esetet írja le: A tudomány megállította vala azt, hogy az ebből viziszonny a harapás vagy egyéb érintkezés folytán 3, 7, 9—40 nap múlva szokott kiütni; igen, de a tapasztalat ellenkezőt bizonyítja be. Baróthi rézműves Langer Hermannnak idei május 24-én egy 4—5 hónapos kutya megbarapta egy ujját, tudva azt, hogy a kutya veszett, a sértett azonnal orvoshoz folyamodott, s mivel a harapás jelentéktelen volt, már 4-ik napján, a sebnak nyoma is alig látszott; eleinte Langernek az esetrei gondolat némi aggodalmat okozott, később oszlani kezdett a féltődés, s az egész dolog feledékenységbe ment, — azonban a sors könyvében másképpen volt Langer életének vége beírva — megütrött a nagy szerenéselenség, kifejlődött az eddigelé ösmert nyavalyák között a legizonyatosabb; folyó hó 15-én reggel a viziszonny jelei észrevehetőleg mutatkozni kezdettek, s már ugyan f. hó 18-án Langert el is temették. Nem áll tehát az, a viziszonnytól csak 40 napig lehetne tartani, mert tény az, hogy Langernek a 8-ik napon fejlődött ki, s már a 85-dik napon este 10 órakor áldozatja is lett. Langer a marás napjától fogva, egész augusztus 13-ig jól volt, népes családja körében lankadatlan szorgalommal működött, s mivel a műveltség emelkedetebb vonalán állott, a kaszinót is folytonosan járta; 13. 14-én igen gyakran ásitozott, s olykor-olykor az ásitás huzodozással egyszerre jelent meg, külsőben az egész eset feltűnő nem lévén, Langer még 14-én este is velem és még többekkel a kaszinóban volt, onnan haza menvén, 10 órakor vacsora nélkül lefeküdt, aludt neje nyilatkozata szerint éji 2 óráig, akkor azzal ébredt fel, hogy szája nagyon szárad s keserűen émeleg, theát kívánt, azonnal fölték s azt megitta, de látta, hogy természetét erőlteti, ezt követte egy újabb reggeli 7 óráig tartó álom, akkor felkelt, felöltözött, udvarán megjárta magát, be ment, s rendes reggelit mellőzve, megivott egy pohár fekete kávé, 9 10 óra felé változás volt, a vizitől s minden fénnyes tárgyól kezdett elfordulni, s mindegy látszott csodálkozni, hogy minő természetellenes jelek kezdenek előállni, száraz kenyeret ehetett, de folyadékot, lett legyen az akármilyen, már 11 óra felé nem tudott bemenni, próbálgatta ő önmagát, de mind hasztalan, kísérletilek megihusultak s minden akaratja s elszántsága megtört a magas fokra emelkedett nyavalya erején; Langer mind halálig tiszta lelki jelenléttel birt, — és igen jól tudta, hogy minő nyavalyában szenved s mintegy bizva letenben, nem egész kétségbeeső hangon kérdezte a körülötte levőktől, hogy miképpen lehetne rajta még segíteni? Megtett az ő jó neje oly rövid idő alatt mindent, de már el volt késve minden emberi segedelem — s így 7 neveletlen gyermekét hátrahagyva — az igen gondos atya, egy jobb életre átszenderedék; míg betegsége lassan-lassan fokoztat átment a halálba; legészrevesőben a lélekzettel szenvedett, hovatovább annál sebesebb és rövidebben lélekzett, s midőn a vizet meglátta, mintegy meglevenedre vad hangon ordított. — Nyugodjanak csendesen porál!

„Clam Gallas grófról beszélük, hogy megérve érzi magát, mivel a haditörvénysszék elé állították, s azon nézetben van, hogy igazságtalannul bánták vele. Erősen el van határozva, többé nem lépni osztrák területre. Elutazása előtt összes rendjeleit egy elkészített levél kíséretében egyenesen a Felsőházhoz akarta küldeni, azonban barátai elfogták a küldeményt, s az e pillanatban sógóra, Mensdorff gróf kezei között van.

„Falkenstein tábornok, a porosz tábornoki helytartó Csehországban, a fogságból elbocsátott megsebesült tiszteket illetőleg a következőket teszi közzé: Ő felsége legkegyelmesebb királyom, a porosz hadifogságba esett megsebesült cs. k. auszriai tisztek iránti jóakarathól azoknak megengedni méltóztatott, hogy gyógyítások miatt hazájukba visszatérhetnek, ha írásbeli nyilatkozatot adnak, hogy jelenlegi háboru alatt nem akarnak többé Poroszország ellen szolgálni. Mint tudomásomra esett, azok, kik e legf. felhatalmazást igénybe vették, feljebbvalóik által most felelősségre vonatvák, miért is többszöről folyamodtak hozzá, hogy adnák vissza a kiállított nyilatkozatot a az illetők ismét visszatérnek a fogságba. Ezt mi sem akadályozza; az ellenségeskedések netalán ismét megkezdésekor az illető urakat egyelőre Prágában várom el, fölmentem azonban az alól szívesen azokat, kiknek gyógyulása még nem haladt elő annyira, hogy ide utazhassanak. A nyilatkozatok előszerzésére kíváncsi, hogy minden egyes minél előbb értesítsen a felől, hogy az hol állított ki. Prága, aug. 23. 1866.

„A Bécsben időző trónfosztott fejedelmi körökben nagyon meg voltak lepve a bir által, hogy Hannovera, Nassau stb. annexioja kimondatott. A „Schl. Ztg.“ írja, mikép az illető fejedelmeket környező diplomaták még e hó 21-én is restaurationalis reményeket tápláltak, azt gyanítván, hogy Oroszország részéről e tekintetben intervenció várható. Az orosz követességhez közel álló egyének azonban azt tudják, hogy a szentpétervári és

Politikai hírek.

Az orosz cár elleni merénylet.

Azon vizsgálat eredményeiről, mely a cár élete ellen megkísérelt merénylet felett nyitottat, a felhivatalos „Nordische Post” következőleg ír:

A legmagasb parancs folytán kinevezett, és Murawiew gróf elnöke alatt álló bizottmány, melyre a merény megvizsgálása s a részesei kipuhatólása bízott, sikerült a kisebb nagyobb mértékben gyannu egyének makacs tagadása dacára, harmadfél hónapi erőfeszítések után a merény részeseit, azok terveit, a bűntényt megelőzőt tanácskozmányokat, valamint a külföldi forradalmi társulatok befolyását és ezek összeköttetését a lonyel propagandával kifürkészni. — (A perbe bevont egyének makacs tagadását illetőleg, a bizottmány constatozta, hogy a nagy bűjt végén Moskvában tartott gyűlekezetek egyikében a jelenlevők elhatározták, miszerint elfogatás esetére mitsem fognak vállalni, egyidejűleg a bíróságnak adandó válaszok is előre meghatározottak. A bűntény főbb és egy közlebbi részletén strychnint börtak maguknak, melyet akkor akartak használni, ha a törvényszék előtt vallomásra szorítottának; ezt később bevallozták és a mérget kiszolgáltatták, mely a hajhoz tapasztott apró gombokba volt öntve.) A vizsgálat bizottmány munkálatai befejeztetvén a jun. 28. diki legfelsőbb parancs következtében egy legfőbb bünvádi törvényszék állítottat fel. A bűnrészesek nevei később fognak tudatni.

A gyilkos az első vallatásoknál makacsul elhallgatta valódi nevét és állását, Alexej Petrow nevé parasztának adta ki magát a déli kormányzóságól, s általában véve személye, valamint tartózkodási helye felett csupa hamis vallomásokot tett. Az orvos-sebész akademia körödjában, melyet gyógyszereszerzés végett gyakran meglátogattak, Dmitrij Wladimirovnek nevezte magát. Végre kiderült, hogy valódi neve Dmitrij Wladimir Karakosoff, hogy 24 éves, atyja mint kis birtokos él Saratow kormányzóságban Sserdobsk nevé körületben, hogy fi s léánytestvérei vannak és először a Pensa-féle gymnasiumban nyert oktatást; 1861-ben a kasani egyetembe lépett be, honnan a tanulók zavargásai-ban való részvevés miatt kizárattat, de 1863-ban utolag felvételtet, hogy végre 1864-ben a moszkvai egyetemet látogatta, melyből a tanpénz le nem fizetése miatt kizárattat. Moskvában tartózkodása alatt Karakosoff azon titkos társulatokhoz tartozott, mely nagyobb részt az ottani akademia szabad hallgatóiból s tanulókból alakult. E társulat fővezetője rokona volt Karakosoffnak, s egyszersmind tagja azon „ország és szabadság” nevé társulatnak, mely 1862-ben és 1863 elején kiadott proclamatioi által lett ismeretessé. E társulat különböző körökben s különböző formák alatt már több év óta fennállott. 1865 végén „Organisatio” nevet vett fel, és a socialisticus tanok terjesztését, a közérköcsiség elveinek megdöntését, a vallás alapjainak megrendítését, s végre a fenálló rendnek forradalom általi megubkutatását tűzte ki feladatának.

Eszközökül a cél elérésére választattak: a) a falusi lakosság közti propaganda, mely azt tanította, hogy az ország az összes nép birtoka; b) a parasztság felizgatása a földbirtokosok, nemesség és általában véve minden magasb tekintély ellen; c) különböző iskolák, műhelyek, könyvtárak, szabó- s egyéb nemű egyletek felállítása, hogy ily módon a néppel közlebb érintkezve a socialismus káros tanai terjesztethessenek; d) könyvtárak, ingyeniskolák és különböző társulatok, melyek a tartományokban a communismus elvei szerint szerveztetvén a társulati tagok vezetése alatt a legkényesebb módon új tagokat vonhattak magukhoz, a következő irányt illetőleg azonban a Moszkvaiban tartózkodó központi társulattól nyertek utasítást; e) socialisticus tanok terjesztése a seminariumi növendékek és néptanítók segélyével; f) a Wolga mentében szervezendő propaganda a gőzhajókön való kényelmes közlekedés felhasználásával.

Az iskolák, könyvtárak, stb. felállítására, s általában a társulat céljainak elérésére szükséges pénz részint a tagok adakozásából, részint idegen egyéniségek ajándékaiból volt összeszerzendő, mely utóbbiak különböző jótékony és hasznos intézmények neve alatt bírtak a segélyezésre. Szükség esetében a lopás, gazdag emberek meggyilkolása, posta- és állampénztárak kirablása stb. is meg volt engedve. Sőt oly eset is fordult elő, melyben a fiatal meghagyatott, hogy atyját megmérgezze, az örökség elnyerése és annak a társulati célokra leendő felhasználása végett.

A társulat több osztályokból állott különböző megnevezéssel, mint például: „Külsőben segélyezési társulat”, „a fordítók és fordítónők társulata”, „társulat a magánmunka támogatására” stb. A forradalmi cél elérésére mindezen társulatoknak tervényes formában és a kormány jóváhagyásával kellett volna megnyitattaniok. A társulat remélte, hogy ingyen tanodák, varróműhelyek és könyvtárak segélyével eszméit általánosítani, s egyetemhez s egyéb tanintézetekhez közeledni s a tagok számát szaporítani képes leend.

Függetlenül ezen törekvésektől, az érintett társulat közlebbi összeköttetést igyekezett létrehozni Pétervár és a birodalom egyéb városainak socialisticus körivel; ezek ismét egy részt a tanintézetek nagy részében elfogadott tanrendszer, másrészt a

journalistika jelentékeny része által támogatattak, mely a socialisticus eszméket s ugynevezett nihilismust nyiltan hirdeté, és a közvéleményt a kormány-batalom és államközigazgatás ellen felizgatá. Az eszmék és tanok e káros irányt az ifjabb nemzedéknél még a forradalmi sajtó is elősegítette, mely még a tanintézetekben is elterjedt.

A cár elleni merény eszméje akkor merült fel, midőn Karakosoff rokona, a moszkvai socialisták egyik fővezetője Pétervárról Moskvába tért vissza. E férfi Pétervártól közlebbi viszonyban állott egy socialisticus cézeteről és forradalmi bajlaimáról ismeretes egyéniséggel, ki 1865 ben külföldre utazott s csak kevéssel előbb tért vissza Svájczból Oroszországba. Karakosoff érintett rokona már akkoriban közölte társaival, hogy a külföldön egy európai forradalmi bizottmány létezik, mely a fejedelmek meggyilkolását tűzte ki célul és kész a forradalmat Oroszországban fegyverrel és más eszközökkel is elősegíteni; egyidejűleg feltűntette annak szükségességét, hogy Moskvában használ czélból titkos kör szerveztessék.

Ezen kör tagjai, mely „Pokol” nevet viselt, magukra vállalták a gyilkosságok véghezvitelét, halálal fenyegetvén az „Organisatio” azon tagjait is, kik a rájuk rótt kötelességeket teljesíteni elmulasztottak. A cár meggyilkolását illetőleg elhatároztatott, hogy ez bizonyu bűntény elkövetésére a tagok egyike fog kiválasztatni, ki mérget és proclamatiot hordjon magával, mely a néppel a gyilkosság okát és a szándékolt állami felforgatás czélját tudassa. A gonosztevő köteleztetett teljesen elválni a társulattól, magát végkép elkülönözni, és kicsapongó erkölcstelen életet élni, hogy ily módon a gyannuak még árnyékát is eltávolítsa magától, mintha ő politikai tervekkel foglalkoznék. Hasonló okból megválasztott neki, hogy másokat vadojlon ily törekvésekről a hatóságok előtt. Ha sikerül a bűntény, mérgezzé meg magát azonnal; és esetben föltették, hogy a nála levő proclamatio a nép kezébe jut. A cár megöletésének czélja volt: ez által általános forrongást és forradalmat idézni elő a birodalomban.

A „Pokol” czimű kör felállítására vonatkozó indítvány az „Organisatio” néhány tagja által tanácskozás alá vétetett. A moszkvai központi kör statumokat adott ki az „Organisatio” és másnevi társulatok számára, melyeket a főreszesek elfogatásuk esetére valamely tagtársának adtak át, ki azokat megsemmisítette. Sokan rokonainak és kivilitelnek tekintették a cár megöletését. Karakosoff ellenben, ki társai vallomása szerint mindenkor hallgatagul és tartózkodólag viselte magát, helyeselte a bűntény merénylet, s mivel azt végrehajtani óhajtotta, a nagy bűjt első hetében Pétervárra indult, hol összeköttetésben állott a moszkvai kör fennérített forradalmi ügynökeivel. Ez utóbbi főleg a nép számára írt tan-könyvek terjesztéséről volt ismeretes, melyekben az ifju nemzedék megrontására a legveszélyeseb eszmék csábító alakban adattak elő; azonfölül érintkezésben állott a szélső nihilismussal bódoló Noshin (meghalt folyó év áprilisban) socialisticus körével, melynek feje ismét a külföldi izgatókkal levelezett. A fennérített ügynök még Tchnernischevski kényszermunkára ítélt államfogyó megszabadítását is tervezte, ki aztán Genfben lapot szerkesztett volna az oroszországi forradalom előmozdítására.

Ez utóbbi eszme a moszkvai socialista kör vezetőjével, Karakosoff rokonával Pétervárról közölte, midőn több másokkal Moskvából az orosz fővárosba érkezett, hogy külföldi tervet léptessen életbe. E terv abban állott, hogy a Malzoff-féle gyárak munkásai, kiket engedelmességre csábított kényer-adások ellen, a communismus alapelvei szerint szerveztessenek. Tchnernischevski megszabadítása végett a moszkvai kör egyik tagja Szibériába rendeltetett, ki a nevezett pétervári ügynök hamis utlevéllel és kábító szerekkel látott el az örök elaltatására, továbbá méreggel, melylyel az illetőnek a kísérlet meghiusulása esetére meg kelle mérgeznie, s végre ajánló levelekkel több nyugati és keleti Szibériába száműzött lengyelekhez, kikkel politikai célokkal összeköttetésben állott. Ugyanezen ügynök azonfölül 1865 július hóban a moszkvai körnek egy társulati tag által meghagyta, törekedjék a Moskván át Szibériába szállítandó Sserno-Soiowjewitsch-at megszabadítani, miként 1864. a Szibériában kényszermunkára ítélt lonyel születésű Dombrowskit megszabadította.

Az alatt Karakosoff, ki a bűjt első hetében minden igazolási okmány nélkül érkezett Pétervárra, ott különböző szállodákban, majd magán lakásokon s végre egy orvosnál tartózkodott, ki noha tudta, hogy nincs utlevél, négy napon át szállást és élelmezést adott neki, és társalgásba bocsátkozott vele a communismus terjesztése végett. A vizsgálatból kiderült, hogy ezen orvos Karakosoffot még a husvét hetében kevéssel a merény elkövetése előtt is látta, sőt megengedte, hogy a körödjában, hol szolgálatban állott, egy éjt tölthessen. Pétervártól tartózkodása alatt Karakosoff egy általa szerkesztett proclamatiot osztott szét, melynek czíme volt: „Barátinkhoz a munkásokhoz”, igen kicsapongó életet élt, és gyakran volt látható a vendéglőkben és sörkocsmákban.

Időközben a „Pokol” titkos kör néhány tagját, kik Karakosoff bajlamát a bűntény elkövetésére ismerték, félelem szállotta meg, hogy annak valamely meggondolatlan lépése következtében a hatóság nyomára jöhetne a társulatnak. A bűjt negye-

dik hetében téhát Pétervárra jöttek, hogy Karakosoffot fölkeressék és magukkal vigyék Moskvába, mit némelyek annál szükségesebbnak tartottak, mivel vagy teljesen roszalották a cár megöletését, vagy azt korai cselekvénynek tekintették, mielőtt a nép a forradalmi eszmék elfogadására előkészítette volna.

Ezen eszmék gyorsabb terjesztése végett elhatározták, hogy a birodalom különböző kormányzóságába indulnak a propaganda szervezésére. Karakosoff fal a téli palota rakpartján találkoztak, meghívták őt egy vendéglőbe és rábeszéltek, hogy velük Moskvába visszatérjen. Karakosoff ott töltötte az éjt, sokat beszélt társainak fővárosi összeköttetéseiről s végre szavát adta, hogy visszatér Moskvába. Mintán társai még 3 napot töltöttek Pétervárról, szintén az előbb nevezett városba utaztak vissza. Karakosoff ellenben a nagybűjt vegeig Pétervárról maradt. Ekkor rokonától, kinek befolyása alatt állott, levelet veszt, melyben a Moskvába való visszatérésre szólíttatik fel; ennek következtében nagypénteken utnak is indult oda, de a husvét hét szerdáján rögtön ismét visszatérve, „Snamenskaja” vendéglőben szállott le és meglátogatta a fennemlített orvost, valamint a népkönyvek kiadóját is. Ez utóbbitól pénzt kapott különféle tárgyak megszerzésére, s egyszersmind — miként erőlteti — szilárd szándékát tudatta vele a bűntényt végrehajtani. Egy fegyverkovácsnál golyókat vásárolt, puskaport a husvét hét szombat napján egy laboratorumból szerzett; a pisztolyt már Moskvából hozta magával.

Az „Organisatio” és „Pokol” czimű moszkvai társulatok számos tagjai kimerítő vallomásokot tettek egy Moskvában, mint a birodalom egyéb városában tartózkodó társaik felől, és a többi közt néhány Moskvában lakó lengyelülteletű egyént is megneveztek, kik összeköttetésben állottak velük és a mérget megszerzték. Azonfölül a két városban még több más lengyel férfi is kipuhatóltatott, kik a belföldi elégedetlenséggel voltak érintkezésben.

Austria. Bécs, aug. 24. A „Presse” a következő távirati közleményt vette Prágából: „A béke-aláírás tegnap éjjel fél 12 órakor ment végbe; a szerződés a nikolsburgi előzetek alapján 14 pontot és jegyzőkönyvi mellékpontokat tartalmaz, a csapatszallításokat, a hadi foglyok kicserélését, a mi Oederbergben fog megtörténni, s végül a szövetségi vagyon-kerédszt illetőleg. A szerződés ma reggel küldetett Bécsbe és Berlinbe jóváhagyás végett a fejedelmek által, mely jóváhagyás nyolcz nap alatt történhetik meg.”

Holnap megérkezik a Prágában költött béke-okmány, helybenhagyás végett. Hanem a politiai tárgyalásoknak Austria és Poroszország között ezzel még nincs vége; sőt valószínűnek mondják, hogy csak most fognak még kezdődni nagy horderejű alkudozások.

A „P. L.”-nak írják: „A porosz kormány kérelmére Grammont hg, a franciaia követ, megbízott, hogy a porosz hadi foglyok kicserélése miatt tegye magát az osztrák hadügyi ministeriummal összeköttetésbe. Kitűnt ez alkalommal, hogy a porosz hadi foglyok száma Ausztriában 391 legény és 5 tiszt. — A külsőben levő osztrák-olasz béke tárgyalások alkalmával a toskanai nagyherceg: valamint a modenai és parmai hercegeknek, és ha lehetséges, II. Ferencnek az olasz kormány által elkobozott magán vagyona, amár az utóbbi nem tartozik a császári házhoz, szintén szóba hozhatók. Minthogy ezen béketárgyalások elkerülhetlenül azon következménnyel fognak járn, hogy Austria Olaszországot el fogja ismerni, ugy azon föltételek teljesítése is, — melyekhez a florencoi kormány mind- eddig az elűzött fejedelmek magánvagyonának kiadását költötte, t. i. azok formális lemondását ismét visszahelyezésükről, — aligha fog nehézségekbe ütközni.”

A „N. Fr. Pr.” írja: „Nekünk jelentik, hogy a megerősítés nem soká fog magára várattni, a hogy csak néhány napra lesz szükség a jóváhagyott békeokmányok kicserélésére. A mig ez megtörténni, a két meghatalmazott még Prágában marad. Három nappal a megerősítés után a hadi foglyok ki fognak cseréltetni. September 15-ig már minden porosz katona elhagyta az osztrák területet. A 30 millió ezüst forint hadi kárpótás a jövő hét folytán fog Prágában kifizettetni. Hogy Velenze átengedése is, mint jogérvényes tény, foglalt helyet az osztrák-porosz békeszerződésben, már említettük; jelentik nekünk, hogy ez átengedés a porosz meghatalmazott által, az osztrák meghatalmazott minden vonakodása dacára, oly feltétlenül formulázattott, hogy a kilitás, mintha Olaszország kárpótást, fogna fizetni a várakért, igen csekély, sőt még az osztrák államadósság megfelelő részét sem akarják az olaszok elvállalni, hanem csak a tartományi adósság (Monte Lombardo Veneto) átvállalásába bocsátkoznak. Poroszország Olaszországnak e pontra nézve megbecsulhetlen szolgálatot tett volna. Ezen közben értesülünk, hogy Menabrea tk a békealkudozás feletti értekezletre Bécsbe váratik, s hogy ettől fog függni, valjon az osztrák-porosz béke Párisban vagy Bécsben fog-e megkötetni.”

Franziaország. Páris, aug. 22. A „N. Fr. Presse”-nek írják: „A kárpótási alkudozások episódja egyelőre befejezettnek tekinthető. Tudu-

berlini kabinet között az annexiókra nézve tökéletes véleményegység uralkodik.

* A bécsi orsz. törvényszék közze teszi az okokat, melyek alapján a „Wiener Sontags Ztg” egy hónapra felüggesztetett. A többi között az van benne: A journalistikának magától értetődő kötelessége, hogy az általános szorongatatlás s izgatatlás napjaiban tapintattal s vigyázattal járjon el; a „Wiener Sontags Ztg” ellenben e napokat arra használta fel, hogy egész üzletet csináljon feltűnő okozó cikkek s táviratokkal, nem törődve, ezek eredete s hatásával, s e mellett oly módon járt el, mely köztudomásúlag az egész közönség ellenszenvét keltette fel.

* A königgrätzi csatában az ellenséges bombák az egyik zenekart is szétirasztották. A zenekar ismert karmestere D... térdig sárban egy bokor mellől nézte a következő komikus jelenetet: A nagy dobos mint rendesen, ugy ekkor is egy jól kifejtett kutya vitte rendes taligáján. Midőn a zenekar szétugrott s futott, ki merre látott, a szegény kutya nem tudta, merre szaladjon? Picculás, trombitás, pléhsípós stb. más más felé tartván és szem elől eltűnvn, a jó öreg kutya előbb mindenik után szaladni kezdett, aztán várta, hogy összejönnék, gondolta: „talán csak tréfálnak”; végre megáll, látja, hogy az ellenfél jobb rendben van, sorakozik, s biz ő sem sokat gondolkoztott: oda szaladt kocsiával, dobbal, mert ott kissé jobb rendet látott. Ő is megtanulta hát, hogy: „ubi bene, ibi patria.”

* Az antiwerpi tűzvész alkalmával, mely augusztus 10-től egészen 14-éig dühöngött, 20 ház és raktár égett porrá a legnagyobbak közül és temérdek szenvedett kisebb nagyobb kárt. Csak a Haime Dienes raktárában 10—12,000 hordo petroleum, 1—1,500 bál gyapju, 8—10,000 zeát guano, 14—15,000 darab palizánder, 5—6,000 darab páma, 7,000 darab afrikai fenyő, továbbá cédrusfa, riskása, kávé, kötelnemű, bajószter stb. nagy mennyiségben volt felhalmozva. E czég kárát 5—6 millió frankra becsülik, mely értékéből 892,000 frank volt biztosítva az Escant biztosító társaságnál. — E tűzvész oltásánál különösen jó szolgálatot tett két gőzfecskendő, melyeknek rendkívüli sikere volt.

* Budán a napokban, a pesti lapok szerint, a következő tényjelenet fordult elő: A budai Tabannak a Gellérthegyre épített egyik házikójából egy kolerában meghaltat akartak lehozni fődeles kocsi. Midőn a kocsi a halottal már megindult, egyik meredek forduló helynél a lovak megbotlottak, s kocsi, koporsó és halott lezuhant. A lovak köteleiket azonban hirtelen elvágták. Ez a Tabán legmagasabb pontján történt, hol pár év előtt hasonló szerencsétlenség már fordult elő. A koporsó levált a kocsirol, fődele fönyilt, s a holttest tovább gurult, s csak a katastrófa színhelye alatt levő második utczában, éppen egy ház pitvara előtt akadt meg. A pitvarban többen voltak, s képzelné lehet rémületüket, midőn a holtat a küszöbnél megpillantották.

* A kolerára vonatkozólag a „Gyógyászat” írja: Habár Drasche m. tanár azt mondja is, hogy a bányatatók (és belüritők) a hányszékkelés alapfolyamatára csak kártékony hatásnak (Gyógyászat 1865. 566. lap), Blaustein A. tr. Jassyból a hánygyökeret, mint hosszas gyakorlat alatt kipróbáltat, minden gyógy- és módszer közt legkisebsebbnek találta ajánlja, és mibelyt a betegség előjelei: bágyadság, levertség, gyomortájoni kellemetlen érzet, hányinger, fakó arcszín, hideg test, gyöngye érlökés mutatkoznak, azonnal haladék nélkül bánygyökeret nyújt a betegnek és a kipróbáltat, mely a hánysásra bekövetkezik, hosszabb időre fenntartani igyekszik. Eljárását azzal okadatolja, hogy a hánygyökér a hasmenést csillapítja és jótékonyan hat az idegekre. Az eredmény mindig kedvező volt, okozta légyen azt azon körülmény, hogy a kártékony anyagok, melyek a gyomorba, tudóbe vagy egyebhova jutnak és hasmenést idéznek elő, hánys és kipróbáltat folytán eltávolíttatnak, mielőtt kártékony hatásukat gyakorolhatnák; vagy hogy a jótékony rázkódás, melyet a hánys az idegekre, a vérkürzetre gyakorol. De csak akkor biztos e szer jótékony hatása, ha az idején nyújtatik, mielőtt a kör tökélyesen ki nem tört. B. e Sauer tanr. is e szert nyújtá (1/2—1 terecet 6 obony vizre — 1/2 1/4 óránkint étkanállal) és habár a hánys erős lett is, a hasmenés szünni kezdett, a test hőmérséke növekedett, az útir ismét vert, a félénkség oszlott, szóval a beteg külleme négy nap mulva annyira javult, hogy semmi egyéb szerre nem volt szükség. S. tr. szerint az izgatók (kámför, valerian, moschus ef.) és zsongitók (chinin) nyújtása mellett a balázolás a legnagyobb.

— Gazdasági figyelmeztetés. Egy székellyöldi földbirtokos hajlandó 160—200 darab juhot, jó takarmánnyal részében kiteleltetésre felvenni; a kire nézve ezen ajánlat kedvezőnek mutatkozik, szerkesztőségünknel bővebb tudomást szerezhet.

Figyelmeztetésül azon ifjakhoz, kik october elején Marosvásárbelyt a jogi tanfolyam 3-dik évét kívánják kezdeni; mindazok, kik a szokott főtanodai javadalmakban akarunk részesülni, czélászerint teszik, ha september elején, a többi osztályok beállításakor jelentik magukat, hogy róluk maga idejében gondoskodhassék

a maros-vásárbelyi ref. főtanoda előljárósága.

másra jött, hogy Drouyn de Lhuys a régi iskolából való politikus, a Thierseknél titokban buzgó követője, annyira ment, miszerint Benedettihez egy szerződést küldött oly célból, hogy azt a berlini kabinetnél közölje, s melynek tartalma az 1814-diki határok visszaállítására megy ki. Benedetti az annyira meglepte, hogy tartózkodott Bismarckkal közölni a dolgot, a előbb kérdést intézett egyenesen a császárhoz Vichybe. A császár, a kinek kétségkívül fel kelle Drouyn ama lépésre határoznia, igen jól felfogta követe kérdésökösödését, azonnal desavonálta miniszterét a szerződés-tervezettel együtt, s meghagyta Benedettinek, hogy értesítse Bismarckot, miszerint a Tuillériák kabinetjét nem érdekli annyira a francia terület néhány négyzeteg mértével több vagy kevesebb darab földdel szaporítása, mint a mennyire szoros kötelességének tartja a felett őröködni gondosan, nehogy Németország új szervezése által Európa egyensúlya megbolygassék. Ezt Berlinben az előbbi eset után méltán diplomatiái bátrálásnak vehették. Hogy ezen közbejött eset Drouyn de Lhuys állását éppen nem szilárdítja, az világos és nagyon valószínű, miszerint ez esetben, ha Róma és Florenz között közvetlen egyezkedés találna létre jöni, még ez év vége előtt Benedetti fogja átvenni a külügyi tárczát; mely személyváltás azonban még nem lenne bizonyos jele a Poroszországgal megkötendő szövetségnek, hanem csupán annak, hogy az európai politika jelentékenyen cselekvőbbé fejlődne.

Az „A. Allg. Ztg“nak 19-ről írják: „A császár állapota lényegesen javult vérapasztás következtében. Tegnap hosszasan értekezett Metternich herceggel. Ugy látszik, nagyon érdekében áll, hogy teljes kiegyenlítést hozzon létre Austria és Olaszország között, s kizárólag ezen értelemben irt Viktor Emánnelnek. Másfelől a porosz diplomácia egy új programot ajánl föl a császárnak, mintán ez a Belgiumra szóló Bismarck-Benedetti-féle utalványt nem fogadta el. Egy Francia-, Porosz- és Olaszország közti hármass szövetség oldaná meg az európai geographia függőben levő nagy kérdéseit. Először a keleti kérdésre kerülne a sor. Ehez után a lengyel csatlakozás. Angolorazágra nem lennének tekintettel. Oroszország egyetérthet a hármass szövetséggel, vagy visszaszoríttatik keletre, Austria részéről nem várnak semmi oly akadályt, melyet könnyen le nem győzhethetnek. Franciaország az így előidézett egyezmények következtében a neki tetsző kárpótásokhoz és nagyobbodásokhoz juthatna, melyeket Bismarck gróf most neki föl nem ajánlhat. E program azon hatást teszi politikai körökre, mintha azzal rá akarnák szedni Franciaországot. A császári demociatának azonban tetszik a család. A Palais Royal is elfogadja. Ha a Poroszországgal önzéstelen szövetség bizonyos lapok ál-

tal cultiváltatik, ennek alapja egy részben Európa s nevezetesen Törökország folytatandó felosztásában fekszik.

Olaszország. Róma. A „Journal des Debats“ római levelezője a római dolgok állapotát igen alkalmasnak tartja arra, hogy az alkudozások Olaszországgal ismét megindíttassanak a pápai udvar által, és következőleg eseteli a helyzetet: „Az Austriát ért szerencsétlenségek és lemondása Velencéről e szent collegium helyzetét jelentékenyen átalakította. — Az ellenzópárt meg van győngyítve, és a kiegyező párt tért nyert. A pápa belefáradt a küzdelemben; az olasz haza nagyobbodása, függetlensége, jóléte, hatalma és dicsősége nem maradtak benyomás nélkül rá, és ha méltósága, mint egyház feje, biztosítottatik, az ő szentelge tisztelgetben tartatik és szabadságáról jól állanak, úgy atyai szíve szívesen fogja kitárni karjait Victor Emanuel elé. Antonelli hibornok keveset beszél és még kevesebbet tesz, betegségből ezt a hasznót buzsa. A leghevesebb főpapok tartózkodnak; igen kevés kelene s át lennének bangolva. A papok és szerzetesek azt mondják, hogy a rómaiak az ég bűntetését vonták magukra. Az ultramontanizmus coriphousai megezüntették kiabálásukat. A hivatalnokok távol tartják magukat, hogy az átmeneti bídát magoknak biztosítsák. A hadsereg kétséges bűségű; belátja, hogy mint tagja egy nagy nemzetnek, több dicsőséget arathat. A külföldi legitimisták, kik Rómából új Koblenzet csináltak, le vannak verve és elbátortalanítva. A nápolyi királyi család hercegei elszédtek. A rablók leteszik kir. jelvényeiket és saját kezükre dolgoznak. Ilyenek az eredmények, melyeket az utóbbi események előidéztek.

Németország. Berlin, aug. 23. Minthogy a lengyelek egy felirati javaslat mellett sem fognak szavazni, a bizottsági javaslat keresztülvitele lehetetlen. Forekenbeck ennélfogva egyezkedést akart létrehozni a haladási párt és az ő liberalisok között, mely szerint a felirat a fölmentésre vonatkozó utolsó tétel elhagyása mellett (ezen tétel azt mondja, hogy az államkiadások ne tétessenek az országgyűlés bekegyezése nélkül) a birodalmi alkotmány fölemlítése helyett, „az észak német szövetségnek egész Németországra való kiterjesztése iránti óhaját fejezze ki. A többség biztosítva volna az ilyen módosított felirat számára.“

A „N. Fr. Pr.“nek írják: „Benedetti Bismarck gróffal szemben nem is titkolta volna, hogy a császár által Párisban igen rosszul fogadta tott, mivel nem tudott az alkudozásoknál valamit Franciaország számára megnyerni. Bismarck gróf a hótót, mely e szavakban reá nézve fekszik, mosolylyal fogadta és a követnek ezt felelte volna: „Írja meg ön fejedelmének, hogy loyális és hit szövetségest nyert, ki mostantól fogva remélhetőleg

elegethő hatalommal bír, hogy egykor a császári herceg trónját biztosítsa.“ Bismarck gróf e nyilatkozatának mintegy megerősítésül beszélnek most a császári herceg bekövetkezendő eljegyzéséről a porosz koronaherceg legidősebb leányával.

Ujabb. A „Morgen Post“ pesti telegrammja szerint a magyar országgyűlés october 6-ra hivatik össze. A 15-ös bizottmány közölségi munkálata képezi a már tényleg megalakult ministerium programját. A dualismus döntőleg győzött.

A „Wanderer“-nek aug. 24-ről csakugyan Pestről írják: Ö Felsége elhatározta, hogy a magyarok óhajtatásának betöltésével véget vessen azon állapotnak, mely a kormánynak nem adott erőt s a birodalom külbátalmát nem gyarapítja. A „Vaterl.“ közleménye lényegében nem alaptalan b. Sennyei mindenesetre tagja lesz az új ministeriumnak, de csak is ő a conservatívek közül, mert Majláth országbíróvá fog kineveztetni. Egy átmenti ministeriumnak olyannak kell lenni, mely a tartósság feltételeit magában hordja. E lap szerint az új ministerium már el is van fogadva, csak némely részletek vannak még bítra. Jó hírek, csak hogy mind Pestről kelnek, holott az uralkodó folség Bécsben van, s onnan lehetne bizonyosabbat tudni.

A „N. Fr. Presse“ írja, hogy császári maifestum készült, de nincs még megállapodás, hogy ezt most, vagy csak akkor adják közre, mikor az olasz béke is meg lesz kötve, a mi még betekig nyulhat. Bizonyosnak mutatkozik, hogy nagy fontosságu fordulat küszöbén állunk. Mind inkább terjed a hír, hogy a tárnokmester erősen sürgeti, hogy a magyar országgyűlés összehívásának ideje szeptemberen töl ne terjedjen.

Zürichből írják a „Lloyd“-nak, hogy Svájcban a magyar ministerium kinevezésének bírt ott általános örömmel fogadják.

A „N. Fr. Presse“ szerint gróf Belcredi is meg van nyerve a dualismus eszmjének.

A párisi imperialista lap, a „France“, írja, hogy az austriai kormány, bir szerint, hajlandó a

magyar országgyűlés kívánatainak eleget tenni, Austria barátai élénken óhajtkák, hogy e cél valósuljon. Austriának egész érdekében áll Magyarországra támaszkodni a legnagyobb engedmények árán is.

Berlin, aug. 26. A bekeblézési előterjesztésre kiküldött bizottság tegnap este tartott tanácskozást Bismarck gróf jelenlétében. Különbféle módosítvány tétetett, melyek a rögtöni real-uniót egyhangulag kívánják. Bismarck kinyilatkoztatta, hogy ő a rögtöni real-uniót nem ellenzi, azonban a rögtön behozandó porosz alkotmány ellen kell lennie, a mennyiben a német parlament meghallgatóndó volna.

Páris, aug. 25. A Bécsben levő francia diplomácia utasítást kapott, hogy Austriától a Velence átengedéseire vonatkozó s eddig még nem létező okmányt sürögősen követelje.

A „Siccle“ a rajnai tartományok átalakítását kívánja német, semleges, Poroszországtól független államná.

Prága, aug. 26. Tegnap a munkás személyzet között a belvedereen egy izgató röpirat osztatott ki, mely rendszabályokra hív fel Csehországnak Austriától elválását illetőleg. A polgármester elrendelte a megtalált példányok elkobzását.

Drezda, aug. 25. A „Dresdner Journal“ egy hirdetményt tesz közzé, mely szerint az országos kormány 7000 sánczmunkást keres, mintán porosz részről további erősítések rendeltettek el Drezdánál. A munkálatok sept. 3-án kezdődnek.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Augustus 29-én: 5%. Nemzeti kölcsön 100 frt. 69.25. 5%. Metalliques 100 frt 64.10. — Bankrésztvény 730. — Hitelintézeti részvény 200 forint 157.30. London 10 ft st. 100 frt 23 1/2, kr 130.60. — Ezüst 128.75. Cs. kir. arany 6.17. — 1860. kölcsön 79.85.

Augustus 24-én: Földtehermentési kötvény magyarországi 65.50. Erdélyi 62. 50.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

Kolozsvári naptár a jövő hétre.

S e p t e m b e r	Nap kél	delel	nyugszik	Hold kél	delel	nyugszik
2 V.	G. Efraim	50. 21p	110.59.35m	60. 37p	11 21 e.	60 Op.r. 1034p.e
3 H.	Salome	5 22	11 59 16	6 35	* * *	6 57 r. 2 34 e.
4 K.	Mózes és Rozália	5 23	11 58 57	6 33	0 18 r.	7 54 r. 3 27 e.
5 Sz.	Donát	5 25	11 58 37	6 31	1 20 r.	8 50 r. 4 12 e.
6 Cs.	Zachariás	5 26	11 58 17	6 29	2 26 r.	9 44 r. 4 52 e.
7 P.	Regina	5 28	11 57 57	6 27	3 32 r.	10 35 r. 5 27 e.
8 Sz.	Kisasszony	5 29	11 57 37	6 25	4 39 r.	11 24 r. 5 59 e.

2 kán 1 ó 43 p. r. — Merkur regg. cs. — Vénus esti cs. — Mars a Bikában e. 11 ór kél. — Jupiter éjfélt ut. 1 ó. lemegy. — Saturnus este 8 ó. ut. nyugsz. le — Naph. 13 ó. 6 p.

Sz. 3167. 1866.

(282)

(3—3)

Hivatalos hirdetmény.

Kolozsvár sz. k. városa közsege részéről köztudomásra juttatik, hogy a ns. vál. esk. közönség f. év. jul. 6-ról hozott 191. 1866 közs. számú végzése folytán a városi redoutte táncsterem a hozzá tartozó melék alkalmazkál, bál adhatási jogával, s a földszinti vendéglővel három egymásután folyó évekre, vagy is az 1866-ik év sept. hava 29-ik napjától 1869 sept. hava 29-ig leendő haszonbérbe adására nézt nyílt árverezés f. évi **sept. 6-ik napján d. e. 9 órákor** kezdődik s a körülményekhez képest a következő napokon is folytatólag a város házánál emeleten a 4-ik számú gyűlésteremben fog tartatni.

Felkiáltási ár 1500 frt o. é. Bérvágyók a felkiáltási ár 10%-it tevő bánatpénzzel és biztosíték képességi tanusítványokkal ellátva, irt helyen és időben megjelenni főlhivatnak.

Az árverezési feltételek az árverezés ideje előtt is megtekinthetők városháznál emeleten 9-ik számú irodában, de az árverezés napján is annak megkezdése előtt szóról szóra fel fognak olvasatni.

Sz. k. Kolozsvár város közig. tanácsa 1866 julius 27-én tartott üléséből.

Sz. 2055. 1866.

(281)

(3—3)

Hirdetmény.

Nemes Udvarhelyszék törvényszéke által a Brassóvidéki és városi törvényszékek folyó év julius hó 9-ről 27-iki és julius hó 14-ről 3583 szám alatt kelt megkeresvényei folytán ezenel közhírre tétetik, hogy Brassóban elhalálozott néhai **Zakariás Antal** és neje **Zakariás Rebeka** hagyatékaikhoz tartozó **fiátfalvi jószágok**, mely áll:

Egy nagybbszerü belső épületes telekből, és az annak megfelelő gazdasági épületekből, egy 10 mázsára való szeszgyárból, egy nyolczkövi malomból, 4 kö községes, 4 kö pedig muntliszt őrlésre készíttve, 16 kicsi belső épületes szellér laktelekből, 50 hold 219-öl szántóból, 106 hold 1078-öl kaszálóból, 12 hold 1036-öl legelőből, 89 hold 829-öl erdőből, 11 hold 663-öl terméketlen helyből; továbbá ezen fölözsághoz tartozó, Alsó-Boldogasszonyfalván fekvő egy belső épületes telekből, 4 hold szántóból és egy 300-öles szőlőből: a Magyar Feleken (Felső Fejérmegyében) fekvő 40 hold 956-öl szántóból, 50 hold 200-öl erdőből, 5 hold 540-öl kaszálóból, 5 hold 130-öl legelőből, és a Baczka-Madarason (Marosszékbén) fekvő egy belső épületes laktelekből, 2 hold 817-öl szántóból, 1 hold 468-öl kaszálóból és 2 hold 396-öl szőlőből, folyó évi **September hó 17-én d. e. 10 órákor** a fiátfalvi közsegháznál; továbbá ugyan fennirtak helyekéhez tartozó **kisbaczoni határon** fekvő 412-öl szántó, 6 hold 1114-öl kaszáló, folyó évi **September hó 24-kén d. e. 9 órákor** a kisbaczoni közsegháznál; a **magyarhermányi határon** fekvő egy belső épületes telek, 15 hold 157-öl szántó, 45 hold 283-öl kaszálóból és 201-öl legelőből **folyó évi September hó 25-én d. e. 9 órákor** a m. hermányi közsegháznál; és végre a M. Hermány közelében fekvő **Bodvaji nevezetű vashánya f. év september hó 26-án d. e. 10 órákor** Bodvajban el fognak árvereztetni.

Egyezsmint közhírre tétetik az is, hogy fenn kített árverezési határnapok után napokon fiátfalván többféle gazdasági eszközök, bázibutorok, ökrök, lovak, bivalok, juhok, sertések, a Bodvaji vashányán különbféle érczöntvények és vert vasak is fognak elárvereztetni.

A fiátfalvi jószágok a hozzá tartozó jószágokkál kikiáltási ára 45000-frt o. é. a M. Hermány közelében fekvő Bodvaji vashánya kikiáltási ára 1700 frt. o. értékben állított meg.

Mely árverezésekre a venni szándékozók azon hozzáadással hivatnak meg, hogy az árverezéshez hozzájárulni kívánók tartoznak a kikiáltásiárnak bánatpénz gyanánt 10% az árverező biztos kezéhez letenni, és hogy a felkelhető javak csakis azonnali készpénz fizetés mellett fognak elárvereztetni.

Az árverezési feltételek és a leltár ezen törvényszék kiadó hivatalában arendes hivatalos órák alatt megtekinthetők lesznek.

Nemes Udvarhelyszék törvényszékének Sz. Udvarhelyt 1866 augustus 2-kán tartott üléséből

Nagy Lajos,

törvényszéki elnök.

NEM HIVATALOS.

(286)

(1—2)

Makk árverelés.

A gróf és báró Bánffy családnak Krasznamegyébe Bogdánháza, Ballaháza, Perje, Tótfalu, és Kárasztelek községek határain fekvő tulajdon erdeibe, a folyó évi makk termés a folyó évi **september 20-án reggeli 9 órákor Sz. Somlyón** alóli házánál nyílt árverés útján el fog adatni.

Az árverelési feltételek Sz. Somlyón alóliírtól előre megtekinthetők.

Mely árverelésre a berleni szándékozók tisztelettel meghivatnak.

Kelt Sz. Somlyón, 1866 augustus 27-én.

SZATHMÁRI DÁNIEL,

a gróf és báró Bánffy család közös javai kezelője.

STEIN JÁNOS könyvkereskedésében Kolozsvártt.

Harmath Józsefnél Tordán, Wittich Józsefnél Marosvásárhelyt, Dobray Nándornál S. Udvarhelyt, Barthos Domokosnál S. Szentgyörgyön, Vokál Jánosnál Nagyenyeden, Sindel Károlynál Brassóban, Wagner Józsefnél Károlyfejevártt kapható:

ERDÉLY ÉPÍTÉSZETI EMLÉKEI.

Irta KÖVÁRI LÁSZLÓ.

30 fametszvéssnyel.

„ERDÉLY REGISÉGEI“ második, bővített kiadása.

Nagy 8-ad rét XII. 335 lap, szép velin papíron, **ára 4 forint o. é.**

Uj érdekes röpirat!

Magyar Politika.

Ára 40 kr.

Rajka Teréz,

KÖLTEMÉNYEI.

Ára 1 frt 20 kr.

Szvorényi J.

Magyar irodalmi szemelvények,

felgymnasiumi kézi-könyvül, a magyar irodalom történetének vázlatával.

Ára 3 frt 60 kr.

RAJZMINTÁK

GYERMEKEKNEK könnyűszerrel összeállította tájékozó utasítással Tóth Tamás. Ára 25 kr.

Uj varázs-fényképek!

6 darab varázs-fénykép, hozzá valókkal együtt és használati utasítással 50 kr.

(281)

(1—1)

BÉCSI FOGORVOS

BLAU

keresztül utaztában

sept. 2-kán

Kolozsvárra fog érkezni.

(273)

(3—3)

Haszonbér.

Torda Koppándon a Rákos vízen lévő montliszt készítő legjobb állapotban új malom, valamint ezen malom szomszédságában az országút melletti fogadóban egész éven át gyakorolható bor és pálinka árulási jog együtt, vagy külön is, folyó 1866-ik év Szt. Mihály napján kezdve három évre haszonbérbe kiadó. Bővebb értesítést vehetni Koppándon az udvari felügyelőségénél, vagy Kolozsvártt b. királyutczában számtartó Orbán Mózesnél.

(284)

(2—3)

ELADÓ SZÉNA.

Tordamegyében, Egerbegyhez 1 órányira Alsó-Detrehemben 150 szekér széna eladó. Értekezetni b. Huszár Ádámmal Buzdon. Utolsó posta: Szerdahely.

(272)

(3—3)

Kiadó pincze.

Egy igen jó és nagy pincze kiadó. Értekezetni iránta belfarkas-utca 74 sz. alatti háznál.

(276)

(3—3)

Makkoltatás

végett, köz árverés útján a legtöbbet igényező kiadó, a mls gr. és b. Bánffy család Csucsai, és a n. sebesi határon levő **Gyalu-marai** közös erdeje, melyek szomszédosak, külön külön 200 darab sertés kitelhet rajta. Az **árverés sept. 21-kén** a mls család b. hunyadi inceptoránál délelőtt 10 órákor fog megtartatni. B. Hunyad, aug. 21-én, 1866.

GYARMATHY ZSIGMOND,

inspector.